

KOMMUNALVALGET 1997

- vinkler på et lokalt valg

Johannes Andersen

ISSN 1396-3503

1997:10

Kommunalvalget 1997
- vinkler på et lokalt valg

af Johannes andersen

Institut for økonomi, politik og forvaltning
Aalborg Universitet
Fibigerstræde 1
9220 Aalborg Ø

© forfatteren

Aalborg 1997

ISSN 1396-3503

Tryk: Kopicentralen

INDHOLD

1. BORGMESTEREFFEKTER	5
2. DEN LOKALE POLITIK MANGLER LOKALE FORDOMME ..	7
3. PIA KJÆRSGAARD, VELFÆRDSSAMFUNDET OG KOMMUNALVALGET	10
4. UNGDOMMEN UDEN FORNEMMELSE FOR KOMMUNALPOLITIK	13
5. AMTSRÅDSVALGET - STORT POSTYR OG RINGE BETYDNING	16
6. DEN KOMMUNALE MUSIK ER FORBI	19
7. RESULTATET AF KOMMUNALVALGET 1997	22

1. BORGMESTEREFFEKTER

Når vælgerne skal afgøre hvor krydset skal sættes ved det kommende kommunalvalg er der mange der tænker, at ham borgmesteren egentlig gør det ganske godt. Derfor kan de lige så godt stemme på ham. Måske er borgmesteren også den eneste af de lokale politikere man kender, så lidt tryghed og sikkerhed ligger der også i dette valg. Man ved hvad man får, og det er måske slet ikke så ringe endda. Især ikke for tryghedsnarkomaner og folk der ikke følger så meget med i den lokale politik. Er man så oven i købet tilhænger af det parti som borgmesteren kommer fra, er det bare helt fint.

Det kaldes for *borgmestereffekten*, og den medfører at en borgmester som regel er god for en ekstra stak personlige stemmer.

Umiddelbart er det lidt tankevækkende, at det er de færreste borgmestre der gør sig upopulære i løbet af en valgperiode. Men det at blive borgmester gør også noget ved folk. De bliver mere forsigtige, og lader andre tale højt om de mere konkrete spørgsmål og sager, som kan give problemer. Når de en sjælden gang lokkes helt ud på

barrikaderne, så er det enten fordi tingene er gået helt skævt eller fordi han gerne vil være med til at prale af alt det gode der sker i kommunen, eksempelvis indvielse af nye institutioner. Resten har de folk til.

Det er en anden borgmestereffekt: De bliver lidt mere pæne og grå, og har det bedst med at svæve lidt over vandene.

Forudsætningen for at en borgmester kan svæve som en pæn og grå nøgleperson oven over det hele er, at de samtidig er i stand til noget andet, nemlig at udøve magt på de indre linier. En borgmester lærer hurtigt at skelne mellem personlige venskaber og ønsket om at få tingene til at glide i en ordentlig stemning, og så den benhårde markering af lige præcis så meget rå magt, at tingene fungerer uden problemer udadtil. En borgmester udvikler sig til at blive en konge. Nogen gange en enevældig konge. Det viser sig ikke mindst i de timer hvor det hele afgøres, nemlig ved byrådets konstitution umiddelbart i timerne efter valget, og siden ved de uformelle møder om procedurer, ved fordelingen af ressourcer og ved beslutnin-

ger om, hvem der skal med på hvilken udenlandsrejse. .

Borgmesterposten fremmer med andre ord også en tredje borgmestereffekt, nemlig evnen til som en enevældig konge at udøve magt, med det formål at få tingene til at køre.

Enevældige konger får også de mærkeligste ting frem i andre mennesker, ikke mindst hvis man er i opposition. Så begynder man at lave alliancer på tværs af partiskel og opfattelser med det ene formål at få væltet kongen. Noget der eksempelvis har bragt SF helt frem til borgmesterposten i Vejle.

Her ser man den fjerde borgmestereffekt: Magt skaber modmagt og et ønske om oprør. Det vil være naivt at tro, at man helt kan undgå magten skarpe kanter i og omkring borgmesterposten. De klæber sig til stillingen, hvis man vel at mærke er interesseret i at bevare magten.

En god måde at få bekræftet, at man er en selvstændig borgmester med overblik og styr på tingene, er gennem en markering af modstand med sit moderparti, ikke mindst når det er i regering. På den måde viser man beslutsomhed på byens vegne, hvilket der er mange eksempler på, eksempelvis når borgmestre fra de store byer går sammen for at markere deres synspunkter på indvandrepolitikken. For medierne er det

godt stof, for det handler om drama, mens det for borgmesteren er en god måde at markere politisk selvstændighed og at man er kommunens borgmester.

Ønsket om på udvalgte tidspunkter at gå imod sit moderparti er den femte borgmestereffekt.

De fleste borgmestre svæver som nævnt for det meste oven over alting, og forsøger at stråle som en anden moder sol. Men når de er i aktion i det politiske spil, ser de ud til at vide en hel del om det meste. Oven i købet ved de tilsyneladende tit mere end deres modstandere. Det skyldes ikke nødvendigvis at de er klogere eller bedre til at huske. På dette felt ligner en borgmester nemlig alle andre mennesker. De imponerende kræfter der er på spil her skyldes den *gode kommunaldirektør*. En borgmester der vil klare sig igennem det daglige politiske arbejde og som også gerne vil markere klare synspunkter når det en sjælden gang er nødvendigt, må læne sig op af kommunaldirektøren.

Borgmesterens brug af en god støttepædagog er den sjette borgmestereffekt.

Politik gør noget ved folk, og i praktisk politik findes der masser af borgmestereffekter. Det gør ikke noget at vælgerne har dem med i kritisk erindring, når der skal krydses.

2. DEN LOKALE POLITIK MANGLER LOKALE FORDOMME

I princippet er et kommunalvalg ret simpelt. Alle mennesker bor i en bestemt fysisk lokalitet, præget af givne sociale, politiske og kulturelle træk. Lokale folk tænker lokalt, og derfor orienterer de sig i forhold til den lokale valgkamp, for at få noget at vide om den fremtidige lokale politik. På valgdagen sætter de deres kryds, og så er de med til at vælge de lokale kandidater ind i byrådet, som de har størst tillid til.

Hvis man skal dømme efter mediernes dækning af kommunalvalget, er valgkampen noget der fylder mellem 1/4 del og 1/6 del af vælgerens interesse for dagliglivet i samfundet. Hvilket slet ikke er så lidt endda. Det er eksempelvis langt mere end deres interesse for det der generelt sker i Europa. Igen vurderet ud fra mediernes stofmængde. Derfor kan de lokale borgere roligt gå om bord i mediernes bud på en lokal valgkamp.

Men det er ikke helt så simpelt endda. Dækningen af den kommunale valgkamp kan godt virke lidt uformelig og uvedkommende. Den handler jo slet ikke om det man

selv er en del af, og hvorfor skal man vide noget om en borgmester på Sjælland eller Fyn, når man nu er jyde.

Værre er det imidlertid, at det kniber med at få *det politiske* frem i dækningen. Det tætteste man kommer er næsten de mange ord om mere eller mindre sigende meningsmålinger, der næsten altid kan bruges som udgangspunkt for en snak om et eventuelt skifte på borgmesterstolen, og så er dramatikken i hvert fald sikret. Men dybest set har det stadig ikke meget med politik at gøre.

Derfor kan man nok stille spørgsmål ved, om de lokale borgers interesse i praksis står mål med mediernes flittige og brede dækning. Vælgerne mangler noget at hænge deres *lokale interesse* op på.

Mediernes dækning og de lokale borgers begrænsede interesse afspejler imidlertid et grundlæggende problem ved den lokale politik: Det er svært overhovedet at finde ud af, hvad *lokal politik* er.

I den kommunale verden er

politik efterhånden blevet reduceret til noget der handler om *prognoser* over antallet af eksempelvis kommunens børn, unge og gamle. I forlængelse heraf gør man meget ud af at lave en nøgtern opgørelse over, hvilke behov for bygninger, personale og økonomi, en sådan prognose giver anledning til. Det er politik på en rigtig *teknokratisk* måde, hvor det hele kan gøres op i målelige behov og gennemsnitlige omkostninger. Når lokale borgere og pressen går i klinch med denne udgave af det politiske, mødes de med endnu mere af samme slags, og så er det som om den gensidige interesse kølnes.

Det lokale indslag i denne form for politik består som regel i, at man tager udgangspunkt i kommunen, og sammenligner med andre kommuner. Ikke mindst dem der ligger *under*, når det drejer sig om serviceniveau, og dem der ligger *over* når det drejer sig om omkostningsniveau.

På denne måde har de moderne kommunalpolitikere reduceret politik til kold rationalitet og teknokratisk form-behandling, hvor eksempelvis skatteprocenten er noget man virkelig kan gå op i. Kunsten består nu i at etablere et kompromis omkring et givet service- og omkostningsniveau, hvor det spændende er hvilke partier der er med og hvem der holdes ude.

Dybest set handler politik imidler-

tid om *fordomme*. Om at der er noget man finder er *godt og vigtigt*, og som man vil kæmpe for, uanset omkostninger og besværet med at nå frem til målet. Engang kunne ideologierne tilføre det politiske liv disse nødvendige fordomme om den gode kommune. De holder imidlertid ikke længere, og så bliver det svært. Hvordan kan man nemlig udvikle lokale fordomme om en lokalitet, som man godt kan lide og som man godt vil gøre bedre. Koste hvad det koste vil, hvis det nu er det man kan blive enige om.

Det er ikke nemt. Dels har partierne berøringsangst overfor politiske fordomme. De vil helst holde sig til deres rationelle fornuft. Dels er den lokale borger måske ikke længere særlig lokal. Han eller hun bor i et parcelhuskvarter, der forlades om morgenen. Vedkommende arbejder i en anden kommune, køber ind i en tredje, forlyster sig i en fjerde, og har interesser i forhold til institutioner i både hjemkommunen (børnene) og i en helt femte (de gamle).

Spørgsmålet er nu, hvilken lokalitet der er den vigtigste, og hvordan svaret på dette spørgsmål kan bruges som udgangspunkt for udviklingen af nye politiske fordomme om det gode. Der findes spredte forsøg, eksempelvis en enmandsliste i Skagen, der forsøger at forsvare den lokale natur, men ellers giver de fleste op her. Derfor

overlades scenen til teknokratiske og rationelle politikere, der igen filtreres gennem mediernes jagt på

noget sjovt og anderledes. Det kan godt gøre fornemmelsen af valgkamp noget flygtig og fjern.

3. PIA KJÆRSGAARD, VELFÆRDSSAMFUNDET OG KOMMUNALVALGET

For knapt to måneder siden blev Pia Kjærsgaard og Dansk Folkeparti 'snydt' for et folketingsvalg. Statsminister Poul Nyrup Rasmussen havde lagt det hele til rette til valgkampen, men han blev af forskellige grunde tvunget til at trække i land, og det var Pia Kjærsgaard ikke tilfreds med. Hendes parti stod nemlig i meningsmålingernes usikre kolonner til en solid gevinst på hele 15 pct. af de adspurgte vælgere.

Nu er det ikke længere et folketingsvalg men derimod et kommunalvalg der er på dagsordenen. Her har Fremskridtspartiet traditionelt stået forholdsvis svagt, uden solide bastioner i storbyer som Socialdemokratiet eller på landet som Venstre. Derfor kunne man vente, at så vil udbryderne i Dansk Folkeparti heller ikke opnå de helt store gevinster rundt om i de danske kommuner.

Noget tyder imidlertid på, at Dansk Folkeparti står overfor et imponerende kommunalpolitisk

gennembrud, ikke mindst i de større byer, men også i en stribe mindre kommuner, hvor partiet er repræsenteret af kandidater med personlig gennemslagskraft.

Anledningen er naturligvis *de fremmede* i Danmark. Blandet sammen i en stor pærevælling, hvor man i flæng taler om indvandrere, flygtninge, asylansøgere, andengenerations indvandrere, fremmede og de sorte fra Afrika. Ihærdige og tålmodige sjæle kan sagtens bruge tid på at klare begreberne og lave alle mulige sammenligninger der viser, at der ikke er noget at være bange for.

Det hjælper bare ikke noget som helst, for Pia Kjærsgaard og Dansk Folkeparti har en gang for alle formuleret en dagsorden, hvor det handler om at *de fremmede gør tilværelsen usikker* i Danmark. Denne dagsorden er i dag en af de dominerende, takket være mere eller mindre velmenende reportager om de fremmedes betydning i Danmark, voldelige sammenstød i År-

hus, gadebänder i Odense og isolerede flygtningelejre i Nordsjælland.

Det centrale i Pia Kjærsgaards dagsorden er en aggressiv og håndfast tematisering af *usikkerheden*. Partiet slår i bordet og råber, at nu kan det være nok. Intensiteten, formen og Pia Kjærsgaard som person gør, at en masse danskere kan få afløb for deres frustrationer i denne markering af, hvem der især gør tilværelsen usikker i Danmark. De fremmede er blevet til et symbol for alt det lort der *kan* ske. Og Pia Kjærsgaard er blevet frontfiguren for en bevægelse, der kræver at nu skal der gøres noget, så alt kan blive bedre igen.

Denne offensiv sætter spor hos frustrerede danskere, hos Venstre, hos Det konservative folkeparti og især hos Socialdemokratiet, som Pia Kjærsgaard har tvunget til at lave en stribe panikagtige handlinger. Handlinger der paradoksalt nok samtidig bekræfter, at hun har ret!

De fremmede er imidlertid kun den synlige top af et stort politisk isbjerg. Det samme gælder den massive kritik af EU. Ved hjælp af især disse to markante sager har Dansk Folkeparti sat ord på en forholdsvis stor gruppe danskeres almindelige frustration med livet i det danske velfærdssamfund.

Udviklingen i den danske velfærdssamfund har generelt fremmet

to former for *velfærdsegoisme*. Den ene finder man hos et velfungerende og veluddannet mellemlag, der nyder godt af alle velfærdsstatens goder, hvad enten det er uddannelse, social sikkerhed kulturelle tilbud eller demokratiske udfordringer i de mange velfærdsinstitutioner. Den anden hos en gruppe danskere, der kun sjældent får glæde af de mange tilbud, bortset fra arbejdsløshedsunderstøttelse, folkeskolen, den almindelige folkepension og andre basale ydelser.

Den første gruppe kan sagtens, i den kollektive solidaritets navn give en ekstra støtte til de svage, de syge og - de fremmede. De kan sagtens bruge løs af de offentlige midler til endnu mere, for de ved at de også *selv* vil nyde godt af det. Men det gør bare den anden gruppe mere og mere frustreret, og derfor vil de kun give penge til det aller mest nødvendige. Resten vil de selv bestemme over.

Velfærdsstaten har med andre ord skabt to former for velfærds-kultur. Den ene er den *nydende og solidariske*, hvor mere velfærdsstat kan gøre livet lettere og mere udfordrende - især for de bedst stillede. Den anden er den *frustrerede og mistænksomme*, hvor man tror at de fleste snyder det offentlige eller i det mindste får mere end man har brug for. Derfor vil de ikke være med mere. De fremmede er for denne gruppe netop blevet symbol på, hvor galt det kan gå, og hvor

meget lort man selv skal finde sig i.

Denne sidste gruppe har fået
Dansk Folkeparti som talerør. Det

kan man meget let komme til at
opdage ved kommunalvalget.

4. UNGDOMMEN UDEN FORNEMMELSE FOR KOMMUNALPOLITIK

Det er naturligvis lidt bekymrende, at kun ret få unge interesserer sig for det kommende kommunalvalg. Man regner med at kun omkring halvdelen af de unge under 25 vil stemme. Derfor hører man også gang på gang, at nu skal der gøres en særlig indsats for at få de unge til at gå lidt mere op i tingene.

De unge skal høre lidt mere om demokrati og kommuner i skolen, de skal informeres om deres afhængighed af kommunale institutioner og de skal involveres mere direkte i det nære demokrati. Hvilket alt sammen er udmærkede ideer. De dur barer ikke. 90'ernes unge og politisk engagement er nemlig uforenelige størrelser.

Der er tradition for at opfatte de unges manglende politiske engagement som et udtryk for deres placering i livets cyklus. Så længe man er ung skal man hverken tænke på familie, børn og skatter. Derfor har de unge ingen nævneværdig kontakt med offentlige serviceinstitutioner, og derfor har de heller ingen praktisk erfaringer med det politiske. Senere i livet får de børn,

slidte forældre og en vis interesse i andre medborgeres ve og vel. Derfor bliver de mere og mere politisk interesserede, jo tættere de nærmer sig de 50 år. Derefter begynder interessen at aftage igen, i takt med hverdagens cirkler bliver mindre og mindre.

Der er sikkert en hel del rigtigt i denne forklaring, men den tager ikke rigtigt højde for, at hver generations unge har deres helt egen kultur.

Kort fortalt var det centrale for 60'ernes ungdom, at de skulle kæmpe for et socialt rum, hvor de kunne være unge. Forstået på den måde, at de skulle gøre op med autoriteter, fortidens traditioner og omgivelsernes forventninger, for at få lov til selv at bestemme, hvad man egentlig ville. Langt hår, rockmusik, tvangfri dans, hash, fællesskab, meditation og alt det andet i 60'erne var udtryk for denne gruppe opgør med fortidens tro på traditionen og forventninger.

På den måde var 60'ernes unge med til at markedsføre et helt nyt syn på tilværelsen. Tidligere var

det omgivelserne der satte kravene til den enkelte. Nu vender man billedet, så det ideelle er, at det er den enkelte der sætter krav til omgivelserne.

Dette perspektiv blev forstærket af 70'ernes unge, der satte det hele ind i et politisk perspektiv. Her var det centrale, at alle skulle være med til at bestemme, og at man skulle være konsekvente i kritikken af og opgøret med alle de dårligheder, der søgte at forhindre 'folkets medindflydelse'. 70'ernes unge var med andre ord en særlig politisk generation, hvilket man stadig kan se i denne gruppes omfattende politiske engagement i dag. Nu er det dog ikke længere græsrodsbevægelser men skolebestyrelser, kommunalvalg og foreningslivet der står i centrum.

I 80'erne dukkede en ny gruppe unge op, der brød med kollektivismen, kravet om medbestemmelse og troen på det politiske. Nu skulle man være individualister og man skulle dyrke den økonomiske succes, ikke mindst i forlængelse af handelshøjskolernes uddannelser baseret på masser af strategiske overvejelser.

I 90'erne er situationen ændret igen. Sat på spidsen er det politiske og den offentlige sektor optaget af 70'ernes unge, mens det økonomiske og den private sektor er optaget af 80'ernes unge. 90'ernes unge er henvist til et liv i (uddannelses)in-

stitutionernes verden, fyldt med ord, argumenter og begrundelser for alt muligt. Her skal de forme en tilværelse gennem individuelle valg blandt institutionernes mange tilbud.

I denne situation har de ikke rigtigt noget at bruge *det politiske* til. De mødes dagligt med masser af tilbud fra offentlige institutioner, klubber eller private virksomheder, som de frit kan vælge mellem. De får med andre ord en masse af det de gerne vil have.

I denne institutionelle verden, domineret af ord, krav om valg og nødvendigheden af at spejle sig selv i de valg man foretager, hænder det af og til at nogle af de unge ikke gider mere. De kan ikke rigtigt finde *sig selv* i de mange ord. Derfor vender de ryggen til det hele, og dyrker noget som de selv synes er spændende. En rejse til østen, fed musik, tæt druk, fest eller tegneserier.

Nogen gør det i flere år, mens andre nøjes med week-endens mere begrænsede muligheder. Men uanset omfanget, så skal det være mere spændende end tusinde ord om det samme.

Uanset hvordan man tackler de mange valg, så er der i 90'ernes ungdomskultur ikke plads til traditionelle opfattelser af politik eller økonomi. Her handler det om at vælge selv, og om en gang imellem at opleve noget *personligt*, som der ikke på forhånd er sat ord på.

Positivt formuleret har 90'ernes unge givet *det politiske* nye dimensioner. Her handler det om at gøre en forskel i det daglige og i forhold til de sociale sammenhænge, man er en del af. Her bliver det politisk, når man træner børn i en badmintonklub. Her bliver det politisk når man spiller musik, og når man siger, at de mange institutionelle vejledere kan rende én noget så grusomt.

Kun Venstres ihærdige markedsføring af en individuel gåpå-

somhed passer delvist til dette politiske univers. Derfor er der omkring 25 % af 90'ernes unge der stemmer på Venstre, uden at være enige med deres politiske holdninger.

Uanset denne tankevækkende undtagelse, er der meget langt fra 90'ernes unge til klassiske kommunalpolitiske sammenhænge. Ikke bare fordi de er domineret af ældre mænd og tjekkede embedsmænd, men også fordi der er en hel kultur til forskel.

5. AMTSRÅDSVALGET - STORT POSTYR OG RINGE BETYDNING

At dømme efter de mange meningsmålinger, der er blevet offentliggjort i løbet af de seneste par uger i pressen, er noget af det mest interessante ved det kommende valg resultatet af *amtsrådsvalget*. Der er skrevet mange og lange artikler om hvor der skal skiftes amtsborgmester og hvor resultatet er på vippen. Eksempelvis er der fokuseret på om Venstres Winther kan klare den nye socialdemokratiske spidskandidat Flensted Jensen i Århus amt, om Nordjyllands nye socialdemokratiske mand Hav er stærk nok til at fastholde gamle borgmester Madsens popularitet og hvordan det hele kan ende på Fyn.

Denne store interesse kan være noget forvirrende, hvis man sammenligner med den opmærksomhed som amtet normalt får, når der ikke er valg. Bortset fra lokale mediers dækning af amtsrådsmøder, i form af korte mødereferater, er det yderst sjældent, at amtet når at blive en del af pressens hverdag.

Endnu mere sjældent er det, at amtet bliver en del af borgernes hverdag. På selve valgdagen er der faktisk borgere der gør opmærksom

på, at der må være sket en fejl, når de modtager to stemmesedler. Der er jo en for mange!

Når de så får at vide, at der også er valg til amtsrådet, kikker de på stemmesedlen og bliver lidt fjerne i blikket. Den lokale borgmester kender de, og han har klaret det godt nok, men hvem skal man dog stemme på her, hvor der tilsyneladende ikke er et eneste navn der får en klokke til at ringe.

Denne reaktion peger på et grundlæggende træk ved amtet, nemlig at det hører til blandt de demokratiske organer der har den svageste demokratiske legitimitet bag sig. Forstået på den måde at kendskabet til dets eksistens og aktiviteter er til at overse, og at det folkelige engagement i de spørgsmål amtet arbejder med stort set er fraværende. Det ligner menighedsrådsvalget, og amtspolitikerne kan kun være glade for, at deres valg afholdes samme dag som kommunalvalget.

Folk ved godt at sygehuse vist nok hører under amtet, men hvor de praktiserende læger hører hjemme, det er straks mere uklart. Der

er vist nok også noget med gymnasier, veje, busser og den slags, men der er ikke mange der forbinder reguleringen af disse aktiviteter med et regionalt *demokratisk* organ. Det opfattes primært som administration af noget, som staten bestemmer det meste af.

Denne folkelige usikkerhed om hvad amterne arbejder med svarer ganske godt til de faktiske forhold. Ved kommunesammenlægningen i 1970 blev amterne regionale enheder med ansvar for bl.a. trafik, sundhed og sygehuse. I takt med at disse faktorer er blevet mere og mere koordineret og centraliseret på få enheder, kan det være vanskeligt at se, at amtet gør den store forskel i regionerne. Amtets politiske spillerum er kort sagt blevet mindre og mindre, samtidig med at dets administrative opgaver blevet større, eksempelvis i forbindelse med miljøkontrollen overfor kommuner og virksomheder. Heller ikke her er det meningen, at demokratiske valghandlinger skal ændre ret meget på niveauet for den administrative kontrol.

Amtet som demokratisk organ er med andre ord i klemme mellem en centralisering af de opgaver, hvor der tidligere var muligheder for at indføre visse regionale forskelle på den side og væksten i rene administrative opgaver på den anden. Dertil kommer at dets placering i den folkelige bevidsthed er meget svag. Der er ikke noget at

sige til, at sådan et demokratisk organ meget let kan komme til at mangle demokratisk engagement og interesse.

På den baggrund ville det være en misforståelse at tro, at medierne store interesse i valgresultatet ved amtsrådsvalget er et udtryk for en ny amtspolitisk mobilisering. Den bunder nemlig i to forhold, der først og fremmest har noget med medierne selv at gøre.

Den ene er praktisk, og handler om det at lave *meningsmålinger*. Man kan godt lave målinger på enkelte kommuner, men det er både dyrt og til begrænset interesse for andre end dem der bor i netop den kommune. Derfor vælger medierne ofte at kombinere målinger i de største byer med en måling af amtsrådsvalget. Ud fra antagelsen om at det i princippet vedrører en større gruppe.

Den anden er det dramatiske element. Resultatet ved amtsrådsvalget er det tætteste man i en regional valgkamp kan komme en egentlig landspolitisk dyst. Amtsrådsvalget kan således godt opfattes som et resultat af sammenstødet mellem Folketingets partier, hvad folketingspolitikernes adfærd også bekræfter.

Denne form for interesse har ikke meget med folkeligt engagement at gøre. På denne lidt bagvendte måde er de lokale valg med til at pege på amtsrådenes svage demokratiske legitimitet. Om de så

skal afskaffes, er en helt anden diskussion, som man godt kan tage i forbindelse med et valg, men den

hører strengt taget hjemme i andre sammenhænge.

6. DEN KOMMUNALE MUSIK ER FORBI

Så er kommunalvalget over, og vi kan begynde at se frem mod det næste valg. På den baggrund kan det være lidt spændende at vurdere kommunalvalget ud fra nogle mere generelle demokratiske mål: Har det nyttet noget? Har det flyttet noget?

Svaret på begge spørgsmål må siges at være et *ja*. Der er mange borgmestre der har skiftet position til menige medlemmer af byrådet, mens andre er gået den anden vej. Nogen partier er pludselig blevet borgmesterpartier i områder, der traditionelt har tilhørt et andet parti. Eksempelvis sidder Venstre på magten i flere traditionelle 'røde' byer, ligesom Socialdemokratiet har vundet i traditionelle 'landkommuner'. Endelig har SF oplevet, at Vejle ikke var en enlig svale. Det er nu blevet et rigtigt borgmesterparti, hvor der er flere medlemmer der er blevet værdige til at bære de højtidelige borgmesterkæder.

Krydset har kort sagt flyttet noget. Det har givet medindflydelse, og som sådan skulle det demokratiske indhold være i orden. Demokrati handler nemlig om medindflydelse.

I den almindelige begejstring over dette positive perspektiv skal man dog ikke glemme, at nu er krydscenes antal én ting, mens det der sker i natten efter valget er en helt anden. Her skal byrådet nemlig konstitueres.

Konstitutionsfasen er en rigtig barsk magt-proces. Her går de valgte efter indflydelse, efter personlig vinding eller efter at hindre modstandere i at opnå noget af det samme. Det resulterer ofte i ting, som ingen overhovedet havde forestillet sig, da valgresultatet forelå. Hvilket af og til får forsmåede byrødder til at hævde, at nu er der sket noget *udemokratisk*. Noget der strider mod valgresultatet.

Dertil er kun at sige, at det skal nok passe. Men sådan er det, når et byråd konstitueres. Vælgerne har medindflydelse, når de valgte organer skal sammensættes. Derimod har de ikke noget at skulle have sagt, når de valgte taler med hinanden. Det gør det givet lettere for de valgte at finde løsninger på problemerne, hvad enten det er hvem der skal sidde hvor eller det er de politiske problemer. Omvendt bliver det ikke nemmere at forsvare de

gode demokratiske dyder. Derfor har medindflydelsen sin klare grænse: De valgte har også selv en hel del at skulle sige.

Nu er der imidlertid grund til at minde om, at demokratiet har to sider. Den ene handler om *medindflydelse*, og den anden om *udviklingen af et demokratisk fællesskab*. Kommunalvalget gav som nævnt ovenfor en hel del medindflydelse, selv om den har visse grænser. Derimod er det ret tvivlsomt, om der er sket ret meget, når det drejer sig om at udvikle det demokratiske fællesskab.

Der er mange der hævder, at medindflydelsen er det vigtigste ved et demokrati, og det kan der godt argumenteres for. Men uden et basalt grundlag af demokratisk fællesskab, hvor vi som borgere er enige om at følge de samme spilleregler, at respektere hinandens forskelligheder og at engagere os i løsningen af fælles problemer, kan man ikke i det lange løb være sikker på at få medindflydelse på noget som helst. Hvis folk først begynder at lave deres egne regler og kun forfølge deres egne personlige interesser, så bryder demokratiet sammen. Hvis folk først begynder at lave deres egne færdselslove, skattelove og love for økonomisk kriminalitet, bliver det svært at fastholde troen på demokratiet. Og så lurder de totalitære og egoistiske

mekanismer lige om hjørnet. Derfor er vedligeholdelsen og udviklingen af det demokratiske fællesskab meget vigtig.

Gødning til denne proces hedder *uenighed*. Politiske diskussioner hvor man med argumenter, prioriteringer og synspunkter forsøger at overbevise andre om bestemte holdninger og løsninger. Uenighed forudsætter endvidere *muligheden for engagement*. Det skal være sådan, at man kan involvere sig i det politiske. At de politiske processer åbner for folkelig interesse, aktivitet og kompromiser.

Ser man på valgkampen op til kommunalvalget og amtsrådsvalget må man tørt konstatere, at det har ligget lidt tungt. Politik i almindelighed handler mere og mere om at kommunikere image og smukke billeder af kandidater og politikere, mens kommunalpolitik i særdeleshed tilsyneladende handler om at administrere tingene bedst muligt. Det kommer der ikke mange uenigheder ud af.

Tværtimod efterlader det borgerne med indtrykket af, at så er den eneste mulighed de har for at kunne se forskel på kandidaterne og politikerne, at man placerer dem side om side på en skala, hvor de mest usympatiske står i den ene ende og de mest sympatiske i den anden. Glemte er højre-venstre uenigheder.

Denne udvikling giver misvækst. Den netop overståede valg-

kamp har med andre ord afsløret, at der skal arbejdes meget mere bevidst på at få uenigheder i politik trukket frem i centrum. Gennem ordentlige valgmøder, politisk ma-

terialer, diskussioner i medierne og udvikling af holdninger til tingene. Uenighed er vejen til et bedre demokrati.

7. RESULTATET AF KOMMUNALVALGET 1997

Gjort op i nøgne tal gav komunalvalget 1997 ikke de helt store forskydninger. Det fremgår af tabel 1. Her fremgår det, at Socialdemokratiet er gået to borgmesterposter

tilbage, mens Venstre mister 3. For de andre partier kan udsvingene være lidt mere dramatiske for de enkelte partier, uden at de flytter ret meget i det store billede. Det

<i>Tabel 1.</i>		
<i>Parti og antallet af borgmesterposter</i>	1997	1993
Socialdemokratiet	104	106
Venstre	114	117
Det konservative folkeparti	31	25
Socialistisk Folkeparti	3	1
Det radikale Venstre	4	1
Fremskridtspartiet	1	0
Lokale lister	18	25
I alt	275	275

konservative Folkeparti går 6 frem, hvilket set på baggrund af et knapt så godt valg er ganske heldigt, og skyldes især mere eller mindre utraditionelle kombinationer i konstitutionsfasen. SF gik frem med 2 poster, og har nu i alt 3. Det radikale Venstre gik 3 frem, og Fremskridtspartiet opnåede 1. Endelig

gik de lokale lister tilbage med 7 poster, trods et godt valg med en fremgang på 12 procent.

Bag disse tal kan man imidlertid se omfattende forskydninger og sammenstød, som gør kommunalvalget 1997 til en forholdsvis dramatisk affære. Det fremgår af tabel 2, der er en over-

Tabel 2.
Partier og antallet af borgmesterposter hhv. 1993 og 1997.

	SD	Vens.	Kons.	SF	Rad.V	Frp.	Lokale	Ialt 97
SD	79 (10)	18	6				1	104
Vens.	20	87 (12)	3				4	114
Kons.	4	8	16 (1)				3	31
SF	1	1		1				3
Rad.V	1	2			1			4
Frp.		1						1
Lokale	1						17 (5)	18
Ialt 93	106	117	25	1	1	0	25	275

Læst *vandret* angiver tabellen antallet af borgmesterposter i 1997, og hvor det pågældende parti har hentet borgmesterposter henne. Eks. har SD hentet 18 poster i tidligere Venstre-kommuner, 6 i tidligere konservative kommuner, osv.

Læst *lodret* angiver tabellen antallet af borgmesterposter i 1993. Læst på denne led angiver tabellen, hvor et parti har afgivet borgmesterposter. SD har således genvundet 80 poster, afgivet 19 til Venstre, 4 til de konservative, osv.

Tallene i parentes angiver, at her er der tale om at et parti har genvundet borgmesterposten, men at det nu er en ny person fra samme parti, der sidder i borgmesterstolen. Af Socialdemokratiets 80 genvundne borgmesterposter er der kommet nye borgmestre på 11 af dem.

sigt over antallet af borgmesterskift og genvundne borgmesterposter. Socialdemokratiet har således genvundet 80 af de borgmesterposter, de vandt i 1993. Derud over har partiet hentet 18 poster fra Venstre, 6 fra de konservative og 1 fra en lokalliste. Venstre har genvundet 87, hentet 19 fra Socialdemokratiet, 3 fra de konservative og 4 fra lokallister. Venstre er således fortsat det største borgmesterparti. I opgøret mellem Socialdemokratiet og

Venstre må man nok konstatere en vis stilstand, selv om der er rokeret en del internt mellem dem.

Det politiske danmarkskort er ikke ændre nævneværdigt. Vestjylland er fortsat domineret af Venstre, mens Socialdemokratiet dominerer Østjylland. I Sønderjylland er billedet domineret af Venstre, men her har de konservative 3 borgmesterposter. På Fyn går linien nærmest på tværs, således at Nordfyn er domineret af Socialdemokra-

tiet, mens Sydfyn er domineret af Venstre. Sjælland er også delt på tværs. Her dominerer Socialdemokratiet Sydsjælland, mens Venstre dominerer den nordøstlige del. Når det drejer sig om hovedstadsområdet og Nordsjælland, så dominerer Socialdemokratiet i og omkring

København, mens De konservative står som det dominerende parti i de nordlige forstæder og Nordsjælland. Et billede der i store træk minder om billedet fra 1993, og på sin vis også om det generelle politiske Danmarkskort, som det traditionelt bliver ridset op.

Johannes Andersen er lektor i almen samfundsbeskrivelse ved Institut for økonomi, politik og forvaltning, Aalborg Universitet. Han arbejder med spørgsmål om demokrati, politiske valg, medindflydelse og samfundsmæssige udviklingstendenser. Bl.a. forfatter til *Hverdagens centrifuge. Det daglige liv og den moderne livsform* (Hovedland 1997) og medforfatter til *Medborgerskab* (Systime 1993), *Demokrati og politisk kultur* (Systime 1994). Senest har han været medforfatter til to bøger om det kommunale demokrati, nemlig *Den anden vej. Vejen til demokratisk uenighed i kommunen* og *Den gode omvej. Den gode politikers 37 spørgsmål til politik og ledelse* (begge Dafolo forlag 1997).